

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V ednosti je moč«.

»EDINOST« izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vsa leta je 6 gl., za polu leta 3 gl., za četrt leta 1 gl. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Opravištvo »via Zonta 5.«

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrate« »Nuova Tipografia«; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserate (razne vrste naznaila in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglaših z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

† Grof Chambord.

Henrik Karol grof Chambord, francoski kralj, zvesti sin katoliške cerkve, železni značaj in plemenito dobrotljivo srce, smel je po vsej pravici vskliknoti besedami velikega papeža Gregorja VII.: *Dilexi justitiam, odii iniquitatem, nunc morior contemptus.* Teško je dobiti primernejega napisa, ki bi bil dičil grob, ter naznanjal potomcem kraj, kde počivajo ostanki Henrika V., kralja Francozov. On je vedno držal visoko svojo zastavo, beli in neomadeževani prapor, znamenje resnice in pravice; on ni hotel ni krvi jednega Francoza proliti, da zasede kraljevi prestol in krono, zbral si je ko plemenita duša, raje prognanstvo in v tem, daleč od ljubljene Francozke, v mirnem selu Frohsdorf je umrl.

Henrik Karol Ferdinand Marija Deodat Artoaški, vojvoda Bordoški, grof Chambord, je sin vojvode Berry, ki je bil usmrten 23. septembra 1820, unuk kralja Karola X., porodil se je v Parizu 29. septembra 1820 in dobil je naslov vojvoda Bordeaux.

Ko je prejel sv. krst, v majniku leta 1821, v katerem je Napoleon I. izdahnol svojo dušo, podarili so mu francoski legitimisti graščino Chambord. Od todi izvira priimek, kateri si je pridejal v prognanstvu. Julijska revolucija je vrgla ob tla burbonski prestol, Karol X. se je odpovedal kroni; Delfin, njega prvorojenec, se je tudi jej odpovedal na račun grofa Chamborda, ki je bil mej tem v Rambouilletu za kralja proglašen. Ali sreča mu ni bila mila, moral je iti v prognanstvo, kder je skoro vse svoje življenje prebil. Najprvo je šel na Angleško, od todi v Prago na Češkem, potem v Gorico;

šel je na popotovanje, prehodil je Avstro-Ogrsko, Nemško in Italijo. Leta 1841, dne 28. julija je padel raz konja v Kirchbergu, Henrik V. si je zlomil levo nogo in od tega časa je na isto nogo šepal. Oženil se je v letu 1846 z Modensko princezino Marijo Terezijo, ki je bila tri leta stara od njega; v tem zakonu je vojvoda živel srečno. Največ svojega življenja v prognanstvu je prebil v Avstriji. Posebno rad je prebival v svojej grajščini Frohsdorfu, mirnem, tihem selu blizu Dunajskega Novega-Mesta, ločen od hrupa burnega sveta Malokedaj je k njemu prišel kakov francoski odličnjak, ali druga visoka osoba, se svetom se je malo pečal, malokateri novica je od njega mej svet prišla; le kmetje in ubožci po okolici so blagoslavljali dobrohotno njegovo roko, katera ni nikdar odrekla pomoči. Novembra meseca leta 1843 se je bil nastanil v svojej rezidenaciji v Belgrave Square pri Londonu. Ker pa njega bivanje na Angleškem Anglom ni bilo po godi, Henrik V. je bil primoran popustiti Angličansko, povrnovši se l. 1844 januarja meseca v Gorico. Francoski legitimisti, kakor smo povedali, darovali so mu grad Chambord v l. 1821. kot v darilo rojstva. Mnogo časa je tudi prebil v Benetkah, in od leta 1875 je velik del vsacega leta prebil v Gorici. V letih 1849 in 1850 je bil Henrik prisoten na kongresih legitimistov v Emsu in Wiesbadenu, da se zedinijo z Orleanisti, kar pa se ni hotelo zgoditi.

Leta 1872 se je grof nahajal v Anversu, da od blizo vodi delovanje svojih prijateljev, pa tudi ta pot zaman. V letu 1873 je on sprejel v Frohsdorfu grofa Pariškega in vojvopo Joinvill-a in od obeh je bil pripoznan gla-

varjem njih obitelji. V začetku oktobra je prišla v Solnigrad deputacija Orleanistov, da se sporazume, in bilo je skoraj verjeti, da se to pot povsem pobotajo, ali vendar srečnega vspeha ni bilo. Nemško-francoska vojna leta 1870—71 in njeni nastopki so obročali stoprav občno pozornost na grofa Chamborda. Rodila in ojačila se je bila želja po nekedanem dediču francoskega prestola in našla se je legitimistična večina v Versailleskej zbornici, katera je prestol ponujala grofu Chambordu. Posebno delalen pri tem je bil škof Orleanski Dupanloup, ki si je prizadeval obe stranki spojiti.

Vse je bilo pripravljeno, grof sam je leta 1871 prišel na Francosko, ter se je ponujal svojim rojakom v glasovitem manifestu, kateremu so bile zadnje besede: »La parole est à la France et l'heure est à Dieu.« Še so se mu bližali Orleanski princi, ali v pismenaj izjavi 27. oktobra 1873 odbil je odločno vsako koncesijo in ustavno poročstvo, in s tem so bile njegove nade uničene in njegova monarhija je zginola. Velika osoba je stopila iz svetovnega pozorišča. Po dolgotrajnej i hudej bolezni zamrla je v Frohsdorfu velika duša, pravi legitimen kralj francoski.

Za njim žaluje stranka, ki je v največjem nasprotju z današnjo republiko, žaluje cerkev, katerej bil bi postal prvi zaštitnik, če se bi mu bilo posrečilo, kedaj zavladati Franciji. Pred smrtjo se je pomiril z vojvodo Pariškim, tega imenoval svojim naslednikom; stranke, kakor direktne obitelji Bourbon ni več, ker on je bil poslednji potomec; sedaj pripade vodstvo i prestolje Orleansom. Francoska republika znebila se je velike nadloge, zopet za nekoliko lažje diše, čeprav

so Orleanisti postali jači se spojitvijo Bourbonov. Ime Bourbon bode ostalo in se nadalje odzivalo v nasledniku Pariškem.

Truplo grofa Chamborda v Frohsdorfu je bilo saboto maziljeno in se v nedeljo izpostavilo v gradu na ogled. Ogromna množica ljudstva iz okolice Dunaja, pa tudi mnogo najvišjih plemenitašev s Francoskega je došlo te dni gledat ostanke zadnjega sina glasovite kraljevske rodovine francoskih Bourbonov, pred katero se je nekdanj Evropa tresla.

3. t. m. se pripelje rakev s truplom v Gorico, kder se bode še isti dan ob devetih služila slovesna črna maša v stolnej cerkvi. Pogreb bode ob štirih popoldne od stolne cerkve v ono Frančiškanov na Kostanjevici. Delajo se uže velike priprave; tudi mnogo Francozov je uže došlo v Gorico. Cesarja bode zastopal njegov brat nadvojvoda Ljudevik Viktor. Gorica je zgubila z grofom Chambordom velikega dobrotnika — po pravici sme Goriška za njim žalovati.

Deželni zbori.

Deželni zbor gorški. (Izvirno poročilo.) Četrta seja je bila torek, 28. avgusta. Precej, ko se seja odpre, prosil g. Pajer za besedo, ter hoče dokazati, da napadi v tretjej seji g. Lokateljja o zanikernosti deželnega odbora, ki ni zahteval račune in proračune županije Kormin in po tem takem županiji škodoval, niso pravični. G. Pajer je pokazal z akti, da županstvo Korminsko je bilo šestnajstkrat poziviljeno, predložiti račune in proračune in celo štirikrat kaznovano, več ni mogoče deželnemu odboru storiti; — g. Locatelli je to mirno poslušal in sramoten ostal. (Opomba uredništva. Čuditi se je, da se g. B. Locatelli, sedanji župan Kormina, ni o tem prepričal iz županijskih aktov, predno je tako po ne vrednem napal deželni odbor.)

Potem so se sprejeli predlogi finančnega odseka o računih in proračunih raz-

ampak ljubila sva se in v veselih srečnih sanjah živela. V baronovo hišo nisem smel več, a ljubezen je iznajdljiva, videla sva se vse eno vsak dan tukaj ali tam.

Je-li baron vse to vedel ali slutil? Necega dne sem pričakoval Angelike zabadava, tako tudi drugi in tretji dan, Angelike ni bilo več. Sedaj, gospa, nisem se mogel več vzdržati, edina misel, če je morebiti Angela bolna, bila mi je strašna, skrb za njo ni mi dala ni miru, ni pokoja; idem toraj do »hotela«, v katerem je bival baron z svojo hčerko ter vprašam vratarja, ali je morebiti gospica Angela bolna?

»Ali ne veste, da je gospod baron z gospico in vsemi svojimi odšel?« vpraša me vratar radovedno. Jaz nisem na njegovo vprašanje odgovoril, ampak hlastno vprašal, če mu je znano, kam je odšel z Angeliko?

»Gospod baron ni nobenemu povedal kam.«

»In kedaj so odšli?« vprašam zopet. »Pred tremi ali šterimi dnevi«, odgovori mi vratar, prišla je neka stara čmerna gospa, baron se je sam peljal na kolodvor po njo, ko pride, jako se gospica prestraši, gospa pa se ni ganola več od nje strani, dokler niso vsi odšli. Jaz sem bil uničen, letal sem po mestu sem ter tja brez vspeha popraševal, moja ljuba je bila zame zgubljena, zastoj sem jo iskal do danes še je nisem našel.

K malu potem sem bil imenovan za

svetu ne najdem nič, da bi me zvedrilo, povsod čujem o nesrečah itd., kakšna ve sela novost mi še ni prišla na ušesa, in vendar sem za to prijel za popotno palico, da bi se razvedril, in tako Vaš svet sprejel, ki ste rekli: »Vi, dragi prijatelj, imate preveč časa, premalo skrbi, od samega zdravja zbolite, idite malo po svetu, in videli boste, da so drugi ljudje vse bolj nesrečni, nego Vi, ne vem, zakaj bi morali biti tako otožni? Idite toraj, raz vedriti se, meni pa prav pridno pišite popotna pisma, vse vaše dogodke in tudi misli.«

Videte, kako dobro sem si zapomnil Vaše besede. Toraj tudi misli naj Vam pišem? da tudi misli Vam bom pisal, ter Vam povem, kako sem nesrečen. Vi sicer pravite, da sem srečen; ali je pa to sreča, ko sem zgubil še mlad rodilje, potem pa moral zapustiti domači kraj, ter iti mej neznanne ljudi? Da, gospa, še zelo neizkušeni sem moral spoznati svet, in ločiti dobro od hudega. Skusiti pa sem tudi moral, da ni vse dobro na svetu, videti sem moral, da se pravičnim dela krivica in narobe, čast se dela tudi nevrednim, in ljutje se spoštujejo le po denarju in premoženju. To spoznanje me je vžulilo, iskal sem sreče pa je nisem našel, dokler nisem necega dne zagledal deklice, katere pogled me je očaral. Od tistega časa sem bil ves drugačnej, srce mi je jelo drugače biti, vse drugače sem čutil, in mislil, svet se mi je zdel zopet lep, in ljudje vsi dobri

in poštene. Jaz pa sem živel za ideal, katerega sem le enkrat videl, in s prvim pogledom tudi ljubiti jel. Iskal sem njo po sprehodih, iskal po veselnicah, iskal po samoti, in povsod, tako dolgo, da sem jo našel. — O, gospa, potem so bili svečni dnevi, kder sem mogel bližal sem se jej, posrečilo se mi je priti v hišo njenega očeta; on me je sicer prijazno sprejel, a ne dolgo trpel, slutiti je jel najno ljubezen. — To se ve da jaz še brez »kruha« mu nisem mogel biti po volji za ženina njegovej hčerki Angeli; še manj pa sem se upal, o tem kaj omeniti, toda ljubila sva se in jaz sem upal s strahom v svojo srečo, in snem reči Preširnom sedaj:

»Sem dolgo upal in se bal,
Slovo sem upu, strahu dal;
Srca je prazno, srečno ni,
Nazaj si up in strah želi.«

Toda, ako sva oba tudi skrbno prikrivala ljubezen, »stari oče hudi mož« je vendar uganil, kaj da se v najnih srch godi, ter ni hotel čakati, da bi jaz dobil svoj »kruh«, ker pri najboljšej plači bi se mu ne zdel pripraven in vreden zet, on je bil aristokrat, jaz pa priprost jurist, pred svoje ime nisem mogel nobenega »pl.« postaviti

To je bilo, gospa, dovolj, da nisem mogel nobene nade gojiti, ako tudi Angela ni nobenega vzroka v tem videla, a oče baron bi rajši dal svojo glavo, nego dovolil, da bi se moja rudeča kri zmešala s plavo njegovo.

Vsega tega z Angeliko nisva motrila,

Podlistek.

Popotna pisma.

(Spisala Antonija Kobler.)

II.

(Konec.)

Meni pa jok ni škodoval, ker preobilnega jokanja me je dobra mamica varovala, srečen sem bil v njenem naročju in v bližnj drazega mi očeta.

Pa kakor dim, ki se v zraku vedno manjša in se popolnoma razgubi in zgine, tako tudi človek, kolikor se višje spenja, toliko manj mu sreče ostaje, ter je poseben ljubljeneč osode, ako je popolnoma ne izgubi.

Gotovo vas, gospa, denes z svojim listom dolgočasim. Žal mi je, toda oprostite, jaz ne morem drugače. — Tukaj je tako samotno in zato Vam ne morem druzega pisati, razen svojih misli. V sebi pa čutim potrebo, da jih komu razodenem, in jaz nemam boljšega prijatelja od Vas, gospa, in vem, da imate potrpenje z menoj, kakor z bolnim otrokom. In kakor veste, gospa, jaz sem bolan in jako bolan, ali najdem zdravje za bolno srce, tega ne vem. Kolikokrat ste me vprašali: Kaj Vam je, da ste tako otožni? A jaz nisem imel poguma, Vam vzroka povedati, bal sem se, da ne bi se mi smijali. Molčal sem toraj in trpel, danes pa ne morem več, ker po

